СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Николай Тодоров Колев

относно материалите, представени за защита на дисертационен труд на тема „РАЗВИТИЕ НА ФОРМИТЕ НА ТРУДОВА ЗАЕТОСТ. АТИПИЧНИ ФОРМИ НА ЗАЕТОСТ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и прави науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Трудово право и обществено осигуряване“, от Паола Класса, докторант в задочна форма на обучение в Секция по гражданскоправни науки, Институт за държавата и правото, Българска академия на науките

1. Процедура и представени публикации.

Въз основа на Заповед № РД-09-59/07.05.2026 г. на Директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките съм определен за член на научно жури за защита на дисертационен труд на тема „РАЗВИТИЕ НА ФОРМИТЕ НА ТРУДОВА ЗАЕТОСТ. АТИПИЧНИ ФОРМИ НА ЗАЕТОСТ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и прави науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Трудово право и обществено осигуряване“, от Паола Класса, докторант в задочна форма на обучение в Секция по гражданскоправни науки, Институт за държавата и правото, Българска академия на науките.

Докторантът Паола Класса е представила дисертационен труд на тема „РАЗВИТИЕ НА ФОРМИТЕ НА ТРУДОВА ЗАЕТОСТ. АТИПИЧНИ ФОРМИ НА ЗАЕТОСТ“. Тя е посочила 4 публикувани статии по темата на дисертацията. В дисертационния труд и представените публикации не са открити данни за плагиатство.

Кандидатът покрива приложимите наукометрични показатели за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

2. Биографични данни.

Докторантката Паола Класса е завършила през 2001 г. висше юридическо образование във Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“. През 2001 г. е завършила и магистратура по специалността „Международни отношения“, магистърска програма „Право на Европейския съюз“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От дълги години практикува като юрист – първоначално като юрисконсулт в ИА „Главна инспекция по труда“, а след това в търговско предприятие. Понастоящем е вписана като адвокат.

3. Структура и съдържание на представената дисертация.

Дисертационният труд е с общ обем от 200 страници и се състои от: въведение, четири основни глави, всяка от които обособена с отделни раздели, заключение с предложени бележки de lege ferenda, библиография и авторски публикации, свързани с темата на дисертацията. В библиографията са включени 48 съчинения на български език и 10 съчинения на чужд (немски и английски) език. Анализиран е и значителен обем емпиричен материал, което обогатява труда и подчертава неговата полезност за практиката.

В българската правна теория въпросите на атипичните форми на трудова заетост не са достатъчно изследвани, макар че добиват все по-широко практическо приложение. Представеният дисертационен труд е задълбочено съчинение, което обхваща различните съществени проявления на атипична трудова заетост. Като такова съчинението съдържа и систематично изследване на тази тема, което само по себе си определя неговия приносен характер.

Въведението е структурирано от четири части и обхваща встъплението в темата чрез очертаване на социалният контекст, в който се прилагат атипичните форми на трудова заетост, включително съвременните глобални тенденции на пазара на труда, социалния диалог и уредбата на съвременните атипични форми на трудова заетост, както и влиянието дигитализацията върху гъвкавите форми на заетост в България

Първата глава от дисертационния труд обхваща два основни раздела, посветени съответно на международните и европейските стандарти, както и на националната регламентация на понятието „социална сигурност“. В рамките на тази част е изградена концептуалната правна основа на понятието „социална

сигурност“ и неговата връзка с „трудовата заетост“, което създава необходимата теоретична база за последващото разглеждане на атипичните форми на заетост.

Втората глава е структурирана в три раздела. В първия се обосновава нуждата от ясно определяне на понятието „работник/служител“, като това се постига чрез сравнителен анализ между трудовото и гражданското правоотношение. Вторият раздел разглежда разбирането за „работник/служител“ в практиката на Съда на Европейския съюз. Третият е посветен на особеностите и правния статус на самоосигуряващите се лица. На тази основа се извеждат основните критерии, необходими за коректното определяне и регулиране на атипичните форми на трудова заетост.

Глава трета изследва историческото развитие на атипичните форми на трудова заетост. Първият раздел на тази глава проследява развитието на нетипичните форми на заетост, започвайки от ранните международни трудови стандарти и възникването на идеята за гъвкавост. Анализът преминава през първите нормативни инициативи на ЕС и МОТ и достига до влиянието на глобализацията, дигитализацията и Европейския стълб на социалните права след 2016 г. Вторият раздел представя исторически обзор за България, структуриран в три основни периода: след Освобождението, социалистическия етап и съвременния период, като акцентът е поставен върху развитието на правната уредба на атипичните форми на трудова заетост в най-новия етап.

Глава четвърта съдържа девет раздела, всеки от които е посветен на отделен вид атипична форма на трудова заетост – трудовият договор по чл. 114а КТ, трудовият договор по чл. 107р КТ, работата чрез онлайн платформи, работата чрез ваучери, споделяне на служители, трудови договори с нулеви часове, mini-jobs, съвместна заетост, временното управление.

4. Оценка на представената дисертация.

Докторантката разработва поставените въпроси задълбочено, като проявява способностите си за детайлен и критичен анализ. Г-жа Класса застъпва собствено разбиране по дискусионните моменти и не се притеснява да аргументира критичната си позиция към действащата правна уредба.

В дисертационния труд е използван достатъчен научен апарат – на български език, както и чуждестранни източници на английски и немски език, а също и

съдебна практика на СЕС, ВКС и ВАС, както и значителен обем доклади, разяснения, ръководства, анализи, становища и препоръки, които спомагат да се изясни социалният контекст, в който се прилагат атипичните форми на трудова заетост. При изследването си докторантката е анализирала съвременна българска правна литература по поставените въпроси, разглеждайки становищата на отделните автори, изяснявайки противоречията в тях и в много случаи допълвайки ги със собствени аргументи, а там където не възприема определени техни виждания, спори с тях, като спорът се отличава с коректност към застъпваните тези и обоснована критика. Прави впечатление, че по всеки един дискусионен въпрос авторът изяснява представените в теорията становища и винаги изразява и обосновава своето лично становище; този подход без съмнение заслужава похвала. Важно място в дисертацията заемат предложенията *de lege ferenda*, които авторът прави в резултат от работата си и които като цяло са обосновани и биха способствали за усъвършенстване на уредбата.

Като достойнство на съчинението трябва да се посочи и анализът на относимата съдебна практика по въпросите, по които има такава. Темата на дисертационния труд предполага такъв анализ и авторът не е пренебрегнал становищата, застъпени от съдилищата, а напротив – отделил е необходимото внимание на съдебната практика. Това показва практическата полза от дисертационния труд, както и умението на автора да включи в анализа си аргументи, изведени от конкретни практически казуси, които са станали предмет на съдебни решения.

Трудът съдържа редица теоретични приноси, освен основния, който вече посочих по-горе – систематично монографично съчинение, посветено на атипичните форми на трудова заетост. Интерес представлява по-специално разграничаването на трудовото и гражданското правоотношение (с. 44 – 50) и анализът на практиката на СЕС относно наличието на трудово - правен статус (с. 52 – 60). Приносни моменти могат да се открият при разработката върху въпросите на трудовия договор по чл. 107р КТ и работата чрез онлайн платформи. Полезен за теорията и практиката е и подробният сравнително правен анализ на работата чрез ваучери и трудовите договори с нулеви часове, който може да послужи като ценен източник и за законодателя. Постигнатите

резултати демонстрират стремеж към теоретично обобщение, който стъпва на позитивното право, сравнително правния опит и социалния контекст, в който се формират и развиват атипичните форми на трудова заетост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд на тема „РАЗВИТИЕ НА ФОРМИТЕ НА ТРУДОВА ЗАЕТОСТ. АТИПИЧНИ ФОРМИ НА ЗАЕТОСТ“ трябва да бъде оценен като навременно и задълбочено изследване на незадълбочено разработена досега в българската теория тема с несъмнено практическо значение. Дисертацията съдържа множество приносни моменти, а застъпените в нея тези и изводи в голямата си част са добре аргументирани. Дисертационният труд съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, и показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и способности за самостоятелни научни изследвания.

Предвид гореизложеното, считам, че представеният дисертационен труд покрива напълно нормативните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и прави науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Трудово право и обществено осигуряване“, от Паола Класса, докторант в Секция по гражданскоправни науки, Институт за държавата и правото, Българска академия на науките, поради което предлагам убедено на членовете на научното жури да гласуват тя да бъде присъдена на Паола Класса.

23.05.2026 г. С уважение: _____

град София доц. д-р Николай Колев

OPINION

by Assoc. Prof. Nikolay Todorov Kolev, PhD

regarding the materials submitted for the defence of the doctoral dissertation entitled **"DEVELOPMENT OF FORMS OF LABOR EMPLOYMENT. ATYPICAL FORMS OF EMPLOYMENT"** for the acquisition of the educational and scientific degree **Doctor** in the field of higher education **3. Social, Economic and Legal Sciences**, professional field **3.6. Law**, doctoral programme **Labor Law and Social Security**, by **Paola Klassa**, part-time doctoral student at the Department of Civil Law Sciences, Institute for the State and the Law, Bulgarian Academy of Sciences

1. Procedure and submitted publications

On the basis of Order No. RD-09-59/07.05.2026 issued by the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences, I was appointed as a member of the scientific jury for the defence of the doctoral dissertation entitled **"Development of Forms of Labor Employment. Atypical Forms of Employment"**, submitted for the acquisition of the educational and scientific degree **Doctor** in the field of higher education **3. Social, Economic and Legal Sciences**, professional field **3.6. Law**, doctoral programme **Labor Law and Social Security**, by **Paola Klassa**, part-time doctoral student at the Department of Civil Law Sciences, Institute for the State and the Law, Bulgarian Academy of Sciences.

The doctoral candidate Paola Klassa has submitted a dissertation entitled "DEVELOPMENT OF FORMS OF LABOR EMPLOYMENT. ATYPICAL FORMS OF EMPLOYMENT". She has listed four published articles related to the topic of the dissertation. No evidence of plagiarism has been identified in the dissertation or in the submitted publications.

The candidate meets the applicable scientometric indicators required for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor".

2. Biographical Data

The doctoral candidate Paola Klassa graduated in 2001 with a degree in Law from St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo. In the 2011, she completed a Master's programme in International Relations**,** specialising **in** European Union Law**, at** Sofia University "St. Kliment Ohridski**"**.

She has many years of professional experience as a legal practitioner-initially as a legal adviser at the Executive Agency “General Labor Inspectorate”, and subsequently in a commercial enterprise. She is currently registered and practising as an attorney-at-law.

3. Structure and Content of the Submitted Dissertation

The dissertation comprises a total of 200 pages and consists of: an introduction; four main chapters, each structured into separate sections; a conclusion containing **de lege ferenda** proposals; a bibliography; and the author’s publications related to the dissertation topic. The bibliography includes 48 works in Bulgarian and 10 works **in** foreign languages (German and English). A substantial body of empirical material has also been analysed, which enriches the dissertation and underscores its practical relevance.

In Bulgarian legal theory, the issues concerning atypical forms of labor employment have not been sufficiently explored, despite their increasingly widespread practical application. The submitted dissertation is a comprehensive and in-depth study that covers the essential manifestations of atypical labor employment. As such, it provides a systematic examination of the subject, which in itself determines the contributory value of the work.

The introduction is structured into four parts and presents the entry into the topic by outlining the social context in which atypical forms of labor employment are applied, including contemporary global labor-market trends, the state of social dialogue, and the regulation of modern atypical forms of employment, as well as the impact of digitalisation on flexible forms of employment in Bulgaria.

The first chapter of the dissertation comprises two main sections, dedicated respectively to the international and European standards, and to the national regulation of the concept of “social security”. Within this part, the conceptual legal framework of the notion of “social security” and its relationship with “labor employment” is developed, thereby establishing the necessary theoretical basis for the subsequent examination of atypical forms of employment.

The second chapter is structured into three sections. The first section substantiates the need for a clear definition of the concept of “worker/employee”, which is achieved through a comparative analysis between the employment relationship and the civil-law relationship. The second section examines the understanding of the notion of “worker/employee” in the case law of the Court of Justice of the European Union. The third section is devoted to the specific characteristics and legal status of self-employed persons. On this basis, the dissertation derives the key criteria necessary for the accurate identification and regulation of atypical forms of labor employment.

Chapter Three examines the historical development of atypical forms of labor employment. The first section of this chapter traces the evolution of non-standard forms of employment, beginning with the early international labor standards and the emergence of the concept of flexibility. The analysis proceeds through the initial regulatory initiatives of the EU and the ILO and reaches the impact of globalisation, digitalisation, and the European Pillar of Social Rights after 2016. The second section presents a historical overview for Bulgaria, structured into three main periods: the post-Liberation period, the socialist period, and the contemporary period, with particular emphasis on the development of the legal framework governing atypical forms of labor employment in the most recent stage.

Chapter Four contains nine sections, each dedicated to a distinct type of atypical form of labor employment: the employment contract under Article 114a of the Labor Code; the employment contract under Article 107r of the Labor Code; platform work performed through online platforms; voucher-based work; employee sharing; zero-hours contracts; mini-jobs; joint employment; and interim management.

4. Evaluation of the Submitted Dissertation

The doctoral candidate develops the issues under consideration in a thorough manner, demonstrating strong abilities for detailed and critical analysis. Ms. Klassa presents her own reasoned positions on the debatable aspects of the subject and does not hesitate to articulate well-grounded critical arguments regarding the existing legal framework.

The dissertation employs a sufficiently comprehensive scientific apparatus, including Bulgarian-language sources as well as foreign literature in English and German. It also makes use of case law from the Court of Justice of the European Union, the Supreme Court of Cassation, and the Supreme Administrative Court, as well as a substantial body of reports, clarifications, guidelines, analyses, opinions, and recommendations, all of which contribute to clarifying the social context in which atypical forms of labor employment are applied.

In conducting her research, the doctoral candidate has analysed contemporary Bulgarian legal theory on the issues under consideration, examining the views of individual authors, identifying contradictions among them, and in many instances supplementing their arguments with her own. Where she does not share certain doctrinal positions, she engages in reasoned debate, characterised by correctness toward the opposing theses and well-founded critique.

It is noteworthy that on every debatable issue the author systematically presents the positions found in the literature and consistently articulates and substantiates her own viewpoint; this approach undoubtedly deserves commendation. An important place in the dissertation is occupied by the de lege

ferenda proposals formulated by the author as a result of her research, which are generally well-reasoned and would contribute to the improvement of the existing legal framework.

A further strength of the dissertation is the analysis of the relevant case law on the issues for which such jurisprudence exists. Given the nature of the dissertation topic, such an analysis is both necessary and expected, and the author has not overlooked the positions adopted by the courts; on the contrary, she has devoted appropriate attention to judicial practice. This demonstrates the practical value of the dissertation, as well as the author's ability to incorporate into her analysis arguments derived from concrete practical cases that have been the subject of judicial decisions.

The dissertation contains a number of theoretical contributions, in addition to the principal one already noted above-namely, the production of a systematic monographic study devoted to atypical forms of labor employment. Of particular interest are the distinctions drawn between the employment relationship and the civil-law relationship (pp. 44–50), as well as the analysis of the case law of the Court of Justice of the European Union concerning the existence of an employment status (pp. 52–60).

Further contributory elements can be identified in the sections addressing the employment contract under Article 107r of the Labor Code and platform work. The detailed comparative-law analysis of voucher-based work and zero-hours contracts is likewise valuable for both theory and practice and may serve as a useful resource for the legislator.

The results achieved demonstrate a clear aspiration toward theoretical synthesis, grounded in positive law, comparative legal experience, and the social context in which atypical forms of labor employment emerge and evolve.

CONCLUSION:

The submitted doctoral dissertation entitled "DEVELOPMENT OF FORMS OF LABOR EMPLOYMENT. ATYPICAL FORMS OF EMPLOYMENT" should be assessed as a timely and in-depth study of a topic that has so far not been sufficiently developed in Bulgarian legal scholarship, yet is of undeniable practical significance. The dissertation contains numerous contributory elements, and the theses and conclusions advanced therein are, for the most part, well-reasoned and convincingly substantiated. The dissertation presents scientific or scientifically applied results that constitute an original contribution to the field and demonstrates that the doctoral candidate possesses profound theoretical knowledge and the ability to conduct independent scholarly research.

In view of the above, I consider that the submitted doctoral dissertation fully meets the statutory requirements for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6. Law, doctoral programme "Labor Law and Social Security", by Paola Klassa, doctoral student at the Department of Civil Law Sciences, Institute for the State and the Law, Bulgarian Academy of Sciences. For this reason, I firmly propose to the members of the scientific jury to vote in favour of awarding the degree to Paola Klassa.

23 May 2026 Respectfully: _____

Sofia Assoc. Prof. Nikolay Kolev, PhD